

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 13.07. 2007 r.

DSP-I-0700-35/07

BM-1-0700-275/07

SEKRETARIA
Biura Prac Senackich
wpłynęło dn. 17.07.07
nr 6334 podpis. M

Pan

Maciej Płażyński

Wicemarszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

Monowiny Romie Nowosiółka

W odpowiedzi na pismo Pana Marszałka z dnia 11 czerwca 2007 r. nr BSP/DSK-043-389/07, przy którym przesłane zostało oświadczenie złożone przez Pana Senatora Adama Bielę na 34 posiedzeniu Senatu RP w dniu 1 czerwca 2007 r., dotyczące spraw o sygn. akt.: XIII W 353/06 Sądu Rejonowego w Rzeszowie i Ds. 1662/06 Prokuratury Rejonowej w Śremie uprzejmie przedstawiam, co następuje:

Na wstępie pragnę podnieść, że zgodnie z art. 202 k.p.k. w celu wydania opinii o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego, sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, powołuje co najmniej dwóch biegłych lekarzy psychiatrów. Z § 4 cytowanego wyżej przepisu wynika, że opinia psychiatrów powinna zawierać stwierdzenia dotyczące zarówno poczytalności oskarżonego w chwili popełnienia czynu, jak i aktualnego stanu zdrowia psychicznego oraz zdolności do udziału w postępowaniu. W judykaturze wskazuje się trafnie, że do przyjęcia, iż zachodzi „uzasadniona wątpliwość co do poczytalności oskarżonego” nie jest konieczne, aby wątpliwość w tym zakresie była ewidentną. Wystarczające jest jedynie uprawdopodobnienie tego, że oskarżony nie dysponuje pełną poczytalnością. Wątpliwość musi być jednak „uzasadniona”, musi zatem mieć oparcie w konkretnych okolicznościach ustalonych w sprawie. W orzecznictwie Sądu Najwyższego za powód uznania, że istnieje wątpliwość wymagająca powołania psychiatrów, przyjmowano dokonanie ustaleń, z których wynikało m. in. że:

- a) oskarżony przebył chorobę psychiczną lub uraz mózgu albo inną chorobę mogącą prowadzić do zmian w psychice,
- b) oskarżony leczył się z powodu niewydolności krążenia w mózgu w połączeniu z wyjaśnieniem, że przyczyną wypadku była chwilowa utrata przytomności,
- c) biegli w innej sprawie stwierdzili u oskarżonego psychopatię lub niedorozwój umysłowy oraz uszkodzenie ośrodkowego układu nerwowego, nawet gdyby uznali go za poczytalnego,
- d) zachowanie oskarżonego „odbiega w sensie ujemnym od postępowania ludzi normalnych pod względem psychicznym”,
- e) „kontakt z oskarżonym jest nadzwyczaj utrudniony, sprawia on wrażenie człowieka, który nie rozumie zadawanych mu pytań, wyraża się z trudnością”.

Ustalenie stanu poczytalności oskarżonego jest niezmiernie istotne, ponieważ art. 17 § 1 pkt. 2 k.p.k. określa, że sprawca nie popełnia przestępstwa, jeżeli ustawa tak stanowi. Ustawodawca zaś w art. 31 § 1 k.k. określił, że nie popełnia przestępstwa, kto z powodu choroby psychicznej, upośledzenia umysłowego lub innego zakłócenia czynności psychicznych, nie mógł w czasie czynu rozpoznać jego znaczenia lub pokierować swoim postępowaniem. Konsekwencją niepoczytalności sprawcy czynu zabronionego jest wyłączenie jego winy, co zawsze musi powodować umorzenie postępowania (art. 414 § 1 k.p.k. in fine). W przypadku zaś stwierdzenia u sprawcy czynu zabronionego ograniczonej poczytalności (art. 31 § 2 k.k.), sąd ma możliwość zastosowania wobec sprawcy nadzwyczajnego złagodzenia kary.

Należy również wskazać, że istnienie uzasadnionych wątpliwości co do poczytalności sprawcy powoduje obronę obligatoryjną (art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k.).

Podobnie te kwestie zostały uregulowane w art. 17 Kodeksu wykroczeń wobec sprawców wykroczeń. Konsekwencją całkowitej niepoczytalności jest stwierdzenie braku winy, a zatem sprawca nie podlega odpowiedzialności. Natomiast stwierdzenie ograniczonej poczytalności w stopniu znacznym, może stanowić przesłankę odstąpienia od wymierzenia kary. W przypadku obwinionych w sprawach o wykroczenia, zgodnie z art. 42 § 2 k.p.s.w. w razie uzasadnionych wątpliwości co do stanu zdrowia psychicznego należy powołać jednego biegłego psychiatrę. Istnienie uzasadnionych wątpliwości co do poczytalności obwinionego powoduje obronę obligatoryjną.

Odnosząc się do spraw wskazanych w oświadczeniu Pana Senatora Adama Bieli pragnę poinformować, że w sprawie XIII W 353/06 Sądu Rejonowego w Rzeszowie przeciwko Panu Józefowi Smolakowi w dniu 17 lutego 2006 r. został złożony wniosek o ukaranie za wykroczenia określone w art. 124 § 1 k.w. i art. 119 § 1 k.w. Od dnia 4 sierpnia 2006 r. do dnia 20 czerwca 2007r. odbyło się 12 rozpraw, na które obwiniony nie stawiał się mimo prawidłowego zawiadomienia go o terminach rozpraw. Działający w jego imieniu obrońca przedkładał sądowi zaświadczenia lekarskie stwierdzające chorobę obwinionego, jednakże zaświadczenia te nie spełniały wymogów określonych w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 czerwca 2003 r. w sprawie warunków i trybu usprawiedliwiania niestawiennictwa oskarżonych, świadków i innych uczestników postępowania karnego z powodu choroby oraz sposobu wyznaczania lekarzy uprawnionych do wystawiania zaświadczeń potwierdzających niemożność stawienia się na wezwania lub zawiadomienia organu prowadzącego postępowanie (Dz. U. Nr 110, poz. 1049).

Sąd rozpoznający przedmiotową sprawę, z uwagi na powtarzające się niestawiennictwa obwinionego usprawiedliwione zaświadczeniami lekarskimi zwrócił się do lekarza wydającego zaświadczenia o informację dotyczącą stanu zdrowia wyżej wymienionego. W dniu 13 marca 2007 r. do Sądu wpłynęła informacja od lekarza prowadzącego, z której m.in. wynikało, że Pan Józef Smolak od około roku cierpi na stany depresyjne z ubytkami pamięci i postępującym otępieniem z uczuciem zagrożenia. Z uwagi na treść informacji zawartej w zaświadczeniu lekarskim o stanie zdrowia psychicznego, Sąd na rozprawie w dniu 20 marca 2007 r. dopuścił dowód z opinii sądowo-psychiatrycznej na okoliczność ustalenia, czy obwiniony w chwili popełnienia zarzucanych mu czynów miał pełną zdolność rozpoznania ich znaczenia i pokierowania swoim postępowaniem i czy ze względu na stan zdrowia może brać udział w postępowaniu przed sądem. Postanowienie w tym przedmiocie znajduje oparcie w art. 42 § 2 k.p.s.w. i jest niezaskarżalne.

W celu wydania opinii przez biegłego lekarza psychiatrę, Pan Józef Smolak został wezwany na jednorazowe badanie ambulatoryjne w dniu 22 maja 2007 r., na które jednak nie stawiał się, będąc prawidłowo powiadomiony o powyższym terminie. W nadesłanym do Sądu piśmie wniósł on o wyznaczenie innego terminu badań, wskazując, że jest chory, ale i w tym wypadku nie dołączył stosownego zaświadczenia lekarskiego potwierdzającego ten stan rzeczy. W tej sy-

tuacji Sąd na podstawie art. 74 § 2 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 75 § 1 k.p.k. i art. 20 § 3 k.p.s.w. zarządził zatrzymanie i doprowadzenie Pana Józefa Smolaka na badanie sądowo-psychiatryczne.

W dniu 23 maja 2007 r. z uwagi na stan zdrowia Pana Józefa Smolaka Policja odstąpiła od zatrzymania go. Jednocześnie biorąc pod uwagę stan zdrowia obwinionego i utrudnienia związane z jego zatrzymaniem, a także kierując się jego dobrem, biegła psychiatra wyznaczona do sporządzenia opinii udała się do miejsca zamieszkania Pana Józefa Smolaka, jednakże nikogo w nim nie zastała. W tych okolicznościach ponawiano próby doręczenia przez Policję wezwań na badanie, które kończyły się niepowodzeniem, ponieważ wyżej wymieniony celowo unikał Policji, ukrywał się zmieniając miejsce pobytu, a rodzina odmawiała przyjęcia korespondencji. Ta sytuacja spowodowała, że Sąd w oparciu art. 53 k.p.s.w. w dniu 21 czerwca 2007 r. zarządził poszukiwanie Pana Józefa Smolaka i kierując się w tym wypadku stanem jego zdrowia doprowadzenie go na badanie sądowo-psychiatryczne w asyście lekarza oraz transportując karetką pogotowia.

Działania podjęte przez Sąd w przedmiotowej sprawie znajdują odpowiednie umocowanie w obowiązujących przepisach prawnych oraz mają na celu zakończenie sprawy przed upływem okresu przedawnienia, tj. 22 października 2007 r.

Jeśli chodzi o sprawę Pana Pawła Szczepaniaka – sygn. akt Ds. 1662/06 Prokuratury Rejonowej w Śremie to ustalono, że pozostaje ona na etapie postępowania przygotowawczego, które nadzoruje prokurator, natomiast sąd rozstrzyga jedynie na tym etapie postępowania pewne kwestie incydentalne, związane z zaskarżalnością określonych w przepisach prawnych decyzji podejmowanych przez prokuratora. I tak:

- w sprawie sygn. II Kp 120/07 Sąd Rejonowy w Śremie rozpoznawał zażalenie Pawła Szczepaniaka na zarządzenie prokuratora z dnia 20 kwietnia 2007 r. o zatrzymaniu i przymusowym doprowadzeniu na badanie psychiatryczne. Postanowieniem z dnia 7 maja 2007 r. Sąd stwierdził zasadność i legalność zarządzenia Prokuratora o zatrzymaniu i przymusowym doprowadzeniu Pana Pawła Szczepaniaka na badanie psychiatryczne oraz prawidłowość jego wykonania;
- w sprawie sygn. II Kp 123/07 ponownie ten Sąd rozpoznawał zażalenie Pana Pawła Szczepaniaka na zatrzymanie go w dniu 8 maja 2007 r. w celu

doprowadzenia na badanie psychiatryczne z dnia 28 maja 2007 r. Sąd stwierdził zasadność i legalność zarządzenia Prokuratora z dnia 25 kwietnia 2007 r. o zatrzymaniu i przymusowym doprowadzeniu Pana Pawła Szczepaniaka na badanie psychiatryczne oraz prawidłowość jego wykonania;

- w sprawie sygn. II Kp 124/07 Sąd rozpoznawał zażalenie Pana Pawła Szczepaniaka na postanowienie Prokuratora z dnia 8 maja 2007 r. o zastosowaniu środków zapobiegawczych w postaci dozoru Policji i poręczenia majątkowego. W dniu 28 maja 2007 r. Sąd Rejonowy w Śremie utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie;
- w sprawie sygn. II Kp 133/07 Sąd rozpoznawał zażalenie Pana Pawła Szczepaniaka na postanowienie Prokuratora z dnia 16 maja 2007 r. o zastosowaniu środków zapobiegawczych w postaci dozoru Policji i poręczenia majątkowego. W dniu 20 czerwca 2007 r. Sąd Rejonowy w Śremie utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie.

Odnosząc się do udziału obrońcy w poszczególnych rozpoznawanych sprawach przez Sąd Rejonowy w Śremie, stwierdzić należy, że zarządzeniem Prezesa Sądu z dnia 14 maja 2007 r. cofnięto wyznaczenie obrońcy z urzędu, gdyż biegli sądowi lekarze psychiatrzy po przeprowadzeniu badań psychiatrycznych w dniu 8 maja 2007 r. stwierdzili, że Pan Paweł Szczepaniak jest w pełni po- czytalny, a zatem ustala przesłanka do obrony obywatelskiej. Powyższa decyzja Prezesa Sądu jest zgodna z treścią art. 79 § 4 k.p.k.

Przedstawiając powyższe pragnę podnieść, iż nadzór Ministra Sprawiedliwości jaki sprawuje on nad sądami dotyczy wyłącznie ich działalności administracyjnej. Zatem nadzór ten nie może wkraczać w treść orzeczeń, gdyż w tym zakresie sądy są niezależne i podlegają tylko ustawom.

Orzeczenia zapadające w sprawach karnych podlegają kontroli instancyjnej do inicjowania której mają prawo strony w zakresie i terminach przewidzianych stosownymi przepisami. Zarzuty merytoryczne i proceduralne, co do podejmowanych rozstrzygnięć sądu, mogą być podnoszone w ramach zażaleń lub apelacji, a ich trafność ocenia sąd odwoławczy.

Biorąc jednakże pod uwagę fakt, że postępowanie w sprawie rozpoznawanej przez Sąd Rejonowy w Rzeszowie sygn. akt XIII W 353/06 przeciwko Józefowi Smolakowi toczy się już od dłuższego czasu, a termin przedawnienia nie jest odległy, Ministerstwo Sprawiedliwości objęło jej tok nadzorem administracyj-

nym polecając Prezesowi Sądu Okręgowego w Rzeszowie podjęcie czynności zapewniających sprawność tego postępowania i nadsyłanie okresowych informacji o stanie sprawy, aż do prawomocnego jej zakończenia.

Z wyprzedzeniem
M.D. Chyba

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Małgorzata Manowska
PODSEKRETARZ STANU